

Literatura za mladino.

a otroke je najboljšje jedva dosti dobro, pravi slaven pedagog. A nikjer naj bi ne veljalo to v toliki meri, kakor baš pri knjigi. V obče obračamo veliko premalo pozornosti na čtivo, koje podajemo svoji deci. Da izgleda knjižica le približno dobro, da jo je le ta ali oni dobro recenziral, pa že jo dajemo v roke svojim otrokom brez pomisleka. Da bi pa tudi sami pregledali knjigo, da bi se prepričali o njenej vrednosti, to nam navadno ni malo ne pride na um.

Večinoma pa vladajo tudi prav čudni pojmi o dobrem čtivu za mladino. Da ima knjiga le dobro tendenco, da naslika malim čitalcem le uzorne junake in junakinje, ki so seveda konečno vsi pohvaljeni, ali pa včasih v strašilo kakega zlobneža, kojega seveda tudi zadene zaslužena kazen, pa velja knjiga za prav izborna. Nihče ne vpraša, ima li knjiga res kak literaren pomen, je li v nji le trohica poezije, so-li ti otroci, njih stariši in učitelji tudi resnični, po življenju naslikani? Kaj do vsega tega, samo da jo otroci radi čitajo! Saj glavni namen je vendar ta, da sedijo otroci mirni, da ne kričijo in ne razsajajo po hiši, moteč svoje stariše, ki nimajo časa, ali pa dobre volje, da bi se pečali ž njimi. O, taka knjiga je izvrstno sredstvo prikovati nemirnega otroka k mizi!

Ali pa otroci res radi čitajo take knjige? Po lastnem prepričanju moram reči, da ne. Strogo tendencijoznih knjig otroci v obče ne marajo. »Man merkt die Absicht und wird verstimmt«. Ti mali kritiki pa tudi kaj kmalo spoznajo, da otroci res niso taki, kakor jih slika povest.

Tako pretirano dobri in modri niso nikjer, niti ne bodo, dokler bodo otroci res otroci. Namesto da bi jih posnemali, delajo glose ter se smejejo »dolgočasni knjigi«. Uspeh je tedaj negativen.

Istinito radi berejo otroci le povesti, ki se odlikujejo po mnogovrstnem dejanji, a tudi pri takih povestih se vglabljaajo jedino le v dejanje, požirajoč hlastno stran za stranjo. Saj jim tudi ne preostaja družega. Družega itak ni moči najti v takih delcih. Kakšno tvarino pa imajo navadno knjige? Ako so namenjene dečkom, kar kipijo šovinizma. Opisujejo samo vojske in boje s pretirano kričečimi barvami, »da zbujaajo v dečku ljubezen do domovine in patrijotičen duh«. Ta smoter se pa na ta način le slabo doseže, pač pa se vzbuja v dečku, čitajočemu take nezmožnosti junaških činov — krvoločnost, da kar gori poželenja streljati Turke ali Indijance, kakor stekle pse.

Ali je to morda vzgoja, vredna devetnajstnega stoletja, v kojem se pogajajo velevlasti za splošno razoroženje? Dečki so že tako često le preveč brezsrčni. Naloga vzgoje naj bi tedaj raje bila, vzbujati v njih le blaga, človekoljubna čutila, mesto da bi jim silila v roke puško in meč.

Baš nasprotne so knjige za deklice. Te so pa brez konca in kraja sentimentalne, brezkrone. Sama pohlevnost, ponižnost — kakor nezabeljena postna juhica. Da i one niso stilistično nič boljše, je umevno že samo ob sebi. Osebe so seveda tudi vse pretirane in neresniče — brez trohice poezije — česa naj se tedaj otrok uči ob taki knjigi? Nič, prav nič. Samo njegova fantazija raste preko mere in njegova poželjivost po vedno novi snovi. A površnost, ki se je je otrok navadil pri čitanju, preide ž njim v njegovo zrelo dobo. Gluh in slep mora ostati tudi pozneje za kras jezika in poezije. Najboljši dokaz za to, kako so priljubljeni ničvredni kolportage-romani, kojih množica tudi ne čita, ampak — požira.

Mladina naj bi čitala samo res dobre stvari, ki imajo tudi literarno vrednost. Saj ni da bi morale biti pisane prav nalašč za otroke. Odbрати treba i za našo deco le ustavke prvih mojstrov ob kojih si morejo blažiti okus in srce. Da ni vse za otroške roke, je umevno. Zato pa tudi naj ne bi čitali otroci nikdar nobene stvari, koje ni prečital prej njihov vzgojitelj. Umna in izobražena mati bode izbirala sama čtivo svojim otrokom,

Koliko krasne poezije so nam podali uže naši pesniki prvaki. Ali ne bi bilo zaslužno delo, zbrati v avtologijo vse one lirične in epične pesmi, koje so udobne za nežno našo mladino. Koliko več bi jim koristila taka knjiga, nego slaba skrupcala, ki se sicer rimajo, a je poeziji podobno toliko, kolikor noč dnevu.

Prav tako imamo nebroj povesti iz peres naših prvih romanopiscev, koje smemo dati v roke prez pomisleka vsakemu otroku.

Paziti pa treba na otroka, kako čita. On ne sme knjig le prelistovati, ampak čita naj je pazno, počasi in z razumom, da si prisvoja krasoto materinskega jezika, da se mu odpre čut za krasno poezijo.

Nadalje naj bi čitali otroci več direktno poučnih, znanstvenih stvari. Sestavke iz zgodovine, mitologije, iz zemljepisa, prirodopisa in biografije veljavnih oseb. Kar je čital otrok v svojo zabavo, ostane mu v spominu veliko bolj, nego predmeti, o kojih čuje izza šolske klopi.

Seveda naj bi bile take knjige tudi ilustrovane in sicer dobro ilustrovane, kajti podoba še-le oživi mrtvo besedo ter ji daje pravo moč in veljavo. Žal, da delajo pri nas vse premalo za ilustracijo.

V občeh pa naj mladina sploh ne čita preveč. Ozirati se je treba tudi tu na individualnost otrokovo. Ta bode morda rajši risal, oni bode zidal, drugi zopet modeliral, koloriral itd. Desetkrat bolj pametno je dajati otrokom opravila po njihovem nagnjenju in okusu, nego bedasto, brezmiselno siliti jih s knjigo, poleg koje si morebiti otrok pokvari samookus — oči.

Na mostu.

Tam na mostu v hladnej senci
Jaz zamišljena postajam,
In s pogledom bistrih valčkov
Tožno si srce naslajam.

V tem pogledu želje vroče
Pa mi v srcu se vzbudijo:
Ko skrivnostno, bistri valčki,
Memo mene žuborijo.

Valčki srebrni, valčki čisti,
Z vami v daljo bi hitela,
In kot vi valove reke,
Jaz bi njega tam objela

Združena kot vi in reka,
Bi skoz žitje potovala;
V morju večnosti neskončne
Nerazdružno skup ostala.

Zorana.

Grof Lev Tolstoj.

(Dalje.)

»povestih za ljudstvo« uči Tolstoj, naj narod živi po zapovedih božjih, naj dela dobro in naj se ogiblje hudega. On priporoča ljudstvu, naj ne izgublja, kar je v njem dobrega, zajedno pa nam kaže sposobnosti nenaobraženega naroda, sposobnosti, kojih nimajo izobraženci. V teh delih nas Tolstoj uči, naj se ustavljamo zlu z vso silo ter žrtvujemo sami sebe za dobro našega bližnjika, naj se ne maščujemo, naj živimo zmerno, ljubimo delo, da se ogibljamu pijančevanja, naj ne iščimo časti in bogastva, naj mirno potrpiamo in naj drage volje oprlaščamo.

Te povesti za narod so se tiskale v nebrojnem številu ter se širile med ljudstvom za mal denar ali zastonj. Pisane so vse tako, da jih more tudi prostak razumeti ter so strogo moralne in za narod vprav spasonosne.